

УДК 37.01:316.74:81'246.3

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v051.2024.2>

А. І. Бойко

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6414-2214>*доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософських і політичних наук
Черкаського державного технологічного університету*

КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ «ПЛИННОЇ» СУЧАСНОСТІ

Постановка проблеми у загальному вигляді. У контексті «плинної» реальності, концепт якої запропонував Зигмунт Бауман, проблема культурної ідентичності набуває ще більшої складності. Бауман розглядає сучасний світ як нестабільний, позбавлений жорстких структур і постійних орієнтирів, що змушує особистість постійно адаптуватися до змінних умов [1]. У такій реальності ідентичність перестає бути сталою категорією, натомість стає процесом, що постійно переформатовується під впливом зовнішніх чинників. Для іноземних студентів це означає, що їхня культурна приналежність не є чимось незмінним, а залежить від обставин, у яких вони перебувають, від середовища, що формує їхні уявлення про себе та інших. Чи може освіта слугувати стабілізуючим чинником у цьому плинному світі, даючи студентам не лише академічні знання, а й певні ціннісні опори, що допомагають їм орієнтуватися в умовах постійної трансформації? Чи, навпаки, сучасні освітні практики лише сприяють подальшій фрагментації ідентичності, вимагаючи від студентів гнучкості, але не пропонуючи міцного концептуального ґрунту?

Освіта в умовах глобалізації стає не лише інструментом передачі знань, а й простором для формування культурної ідентичності особистості. Заклади вищої освіти перетворюються на середовища міжкультурного діалогу, в яких студенти з різних країн не лише здобувають академічні знання, а й взаємодіють із новими соціальними та ціннісними системами. Одним із ключових викликів цього процесу є збереження культурної ідентичності іноземних студентів, що балансує між впливом власної національної традиції та інтеграцією в нове освітнє середовище. Дослідження цього питання є важливим завданням філософії освіти, оскільки воно стосується автономії особистості, соціальної адаптації та взаємодії культур у глобальному контексті.

Заклади вищої освіти відіграють вирішальну роль у процесі соціалізації іноземних студентів, створюючи умови для їхнього академічного розвитку та особистісного становлення. Проте адаптація до нового культурного середовища не завжди є безболісною: іноземні студенти часто

стикаються з культурним шоком, відчуженістю та необхідністю перегляду власних ціннісних орієнтирів. У цьому контексті постає питання, яким чином освітні практики можуть підтримувати культурну унікальність студентів, водночас сприяючи їхній інтеграції у спільноту закладу вищої освіти. Філософія освіти має критично осмислити механізми формування ідентичності, які не лише враховують багатогранність культурних традицій, а й сприяють міжкультурному порозумінню.

Проблема культурної ідентичності іноземних студентів охоплює широке коло соціально-філософських питань, серед яких – питання ідентичності, приналежності та автентичності. Чи сприяє сучасна освіта збереженню культурної різноманітності, чи, навпаки, створює умови для уніфікації світоглядів? Як заклади вищої освіти можуть підтримувати культурну автономію студентів, не порушуючи процесу їхньої соціальної адаптації? Відповіді на ці питання вимагають міждисциплінарного аналізу та залучення як класичних, так і сучасних філософських підходів, що дозволить глибше осмислити роль освіти у формуванні культурної ідентичності в умовах глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема культурної ідентичності іноземних студентів у контексті глобалізації освіти розглядається у сучасних дослідженнях крізь призму філософії, соціології, педагогіки та міжкультурної комунікації. Значний внесок у теоретичне осмислення цієї проблематики зробив З. Бауман, який у своїй концепції «плинної сучасності» підкреслює нестабільність соціальних ідентичностей у сучасному глобалізованому світі [1]. На його думку, процеси міграції, технологічних змін та економічних трансформацій спричиняють фрагментацію особистості, що змушує її постійно адаптуватися до нових умов. Це особливо актуально для іноземних студентів, які опиняються у середовищі, що вимагає як інтеграції, так і збереження власної культурної самобутності.

У монографії «Глобалізація і культурна ідентичність: український вимір» аналізується вплив глобальних трансформацій на локальні культурні особливості, зазначається, що процеси глобаліза-

ції можуть як стимулювати збагачення культур, так і сприяти їх уніфікації [3].

Значна увага у сучасних дослідженнях приділяється міжкультурній комунікації як чиннику адаптації іноземних студентів. О. М. Ігнатова аналізує європейський досвід міжкультурного спілкування, наголошуючи на необхідності інтеграції спеціальних курсів, що сприяють міжкультурному порозумінню у закладах вищої освіти [4]. Т. С. Колосок розглядає культурну ідентичність як процес сприйняття «чужого», що підтверджує ідею, що самовизначення особистості формується через взаємодію з іншими культурами [5]. Водночас Т. О. Лещенко та О. М. Шевченко наголошують на важливості мовної підготовки як інструменту соціокультурної адаптації, що дозволяє іноземним студентам краще інтегруватися у нове середовище [6].

Методологічні аспекти адаптації студентів розглядаються у роботах Л. Неїжапи та Я. Мен'ї, які пропонують педагогічні технології адаптації через міжкультурне спілкування та інтеграцію адаптаційного, мотиваційного та поведінково-професійного етапів [7]. Аналогічний підхід підтримують К. Полянська та Н. Хамська, які підкреслюють роль діалогічного підходу у формуванні міжнаціонального спілкування, що є важливим інструментом подолання етнічної упередженості та соціальних бар'єрів [8].

З філософсько-екзистенційної перспективи культурна ідентичність аналізується у монографії «Проблема людини в українських реаліях», де наголошується, що сучасна ідентичність є мінливою та контекстуально залежною [9]. Н. К. Солошенко-Задніпровська звертає увагу на мовний аспект, зазначаючи, що вивчення мови передбачає не лише засвоєння лексико-граматичних норм, а й занурення у соціокультурний контекст, що сприяє якісній адаптації до іншомовного середовища [10]. Також С. Шехавцова підкреслює роль міжкультурної комунікації як імперативу демократичного розвитку суспільства, що є ключовим фактором у створенні відкритого освітнього простору [11].

Попри широкий спектр досліджень, низка важливих питань залишається відкритою. По-перше, недостатньо розглянуто питання психологічного аспекту адаптації іноземних студентів у контексті глобалізованої освіти, зокрема механізмів подолання стресу, викликаного міжкультурним шоком. По-друге, варто звернути увагу на взаємодію цифрових технологій та культурної ідентичності: як соціальні мережі, онлайн-освіта та цифрові платформи впливають на процес міжкультурної комунікації та самоідентифікації студентів.

Мета статті – здійснити філософське осмислення процесу формування культурної іден-

тичності іноземних студентів у контексті глобалізації освіти, проаналізувати основні виклики, з якими вони стикаються в процесі соціалізації, та окреслити роль закладів вищої освіти у збереженні культурної автономії студентів. Стаття прагне визначити, яким чином освітні практики можуть сприяти гармонійному поєднанню національної ідентичності та інтеграції у міжнародне академічне середовище, а також розглянути потенційні філософсько-освітні стратегії підтримки міжкультурного порозуміння.

Виклад основного матеріалу. У своїй праці «Плинні часи. Життя в добу непевності» Зигмунт Бауман зазначає, що «особиста безпека стала головним, можливо навіть найголовнішим пунктом різного штибу маркетингових стратегій. А “закон і порядок”, які щораз більше зводяться до обіцянки особистої (точніше, тілесної) безпеки, стали головним, можливо навіть найголовнішим пунктом політичних маніфестів і виборчих кампаній» [1, с. 24]. Це підкреслює, як у сучасному суспільстві акцент на безпеці впливає на різні сфери життя, включаючи освіту. Для іноземних студентів питання безпеки може бути особливо актуальним, оскільки вони стикаються з новими соціокультурними умовами та потенційними викликами, пов'язаними з адаптацією до нового середовища. Заклади вищої освіти повинні враховувати ці аспекти, створюючи безпечне та підтримуюче середовище, яке сприяє збереженню та розвитку культурної ідентичності студентів.

У контексті глобалізації та зростаючої мобільності культурна ідентичність набуває нового значення, оскільки її існування неможливе поза міжкультурною взаємодією. Як зазначають С. Пролеєв та В. Шамрай, «ідентичності немає самої по собі – вона завжди стосовно когось» [3, с. 84]. Це твердження підкреслює реляційний характер ідентичності, яка формується у процесі взаємодії з іншими культурними традиціями та соціальними групами. У цьому сенсі адаптація іноземних студентів є не просто процесом пристосування до нового середовища, а діалогічним актом, у якому їхня ідентичність знаходить нові сенсові виміри.

Динамічний характер культурної ідентичності в умовах глобалізації підкреслює і Т. Лютий, зазначаючи, що «сучасна ідентичність нагадує давньогрецьке божество Протея, здатного змінювати свою подобу, в залежності від того, в оточенні кого воно перебуває» [9, с. 94]. Це особливо актуально для іноземних студентів, які, опинившись у новому соціокультурному контексті, змушені переглядати власні ціннісні орієнтири та знаходити баланс між інтеграцією та збереженням власної самобутності. Глобальні освітні процеси сприяють гнучкості ідентичності, проте важливим залишається питання: чи веде ця гнучкість до

збагачення особистості, чи до втрати глибинного зв'язку з рідною культурою?

Культурна ідентичність є не лише способом самовизначення, а й формою сприйняття іншого. Як наголошує Т. С. Колосок, вона є процесом, у якому через зустріч із чужим формується власне сприйняття світу [5]. Для іноземних студентів цей процес відбувається особливо інтенсивно, оскільки вони безпосередньо взаємодіють з іншими культурними нормами та традиціями. Освітній простір має забезпечувати умови для збереження культурної ідентичності студентів, пропонуючи моделі інтеграції, які не призводять до асиміляції, а натомість створюють можливості для взаємозбагачення та міжкультурного діалогу.

Аналізуючи проблему культурної ідентичності іноземних студентів, варто звернути увагу на фундаментальну роль системи цінностей у її формуванні та підтримці. Як ми вже зазначали, система цінностей є основою світоглядних орієнтирів, які визначають поведінку, переконання та ідентичність як окремих індивідів, так і спільнот загалом [2]. В умовах глобалізації та зростаючої мобільності студентів ця система зазнає значних трансформацій, що може як посилювати, так і розмивати культурну ідентичність особистості. Освітні інституції відіграють у цьому процесі ключову роль, оскільки вони не лише передають знання, а й створюють простір для міжкультурної взаємодії, що впливає на формування нових ідентичнісних моделей. Адже, як ми зазначали, «здатність суспільств адаптувати свої цінності за збереження водночас своєї сутності є ключовою для культурного виживання та розвитку. Розуміння динаміки цих процесів є критично важливим для політиків, освітян, культурних діячів і всіх, хто зацікавлений у збереженні багатого культурного спадку людства» [2, с. 166].

Одним із головних викликів сучасності є вплив глобалізованої масової культури, яка через цифрові технології та соціальні мережі змінює традиційні ціннісні орієнтації [2]. Заклади вищої освіти, що приймають студентів з різних культурних контекстів, стають майданчиком, де відбувається зіткнення різних ціннісних систем. У цьому контексті особливої уваги заслуговує питання адаптації: іноземні студенти можуть або асимілюватися в нове середовище, втрачаючи елементи своєї первинної культурної ідентичності, або використовувати стратегії селективної адаптації, що дозволяють їм інтегрувати нові культурні елементи, зберігаючи власні фундаментальні цінності. Важливою стратегією також є культурний синтез, за якого відбувається поєднання різних традицій у нових формах соціальної взаємодії.

Ключовим чинником, що сприяє збереженню та розвитку культурної ідентичності іноземних студентів, на нашу думку, є освітня політика закладів

вищої освіти. Як показують наші попередні дослідження, значну роль відіграють програми інтернаціоналізації, що поєднують міжкультурний діалог із підтримкою національної ідентичності студентів [2]. У цьому контексті важливе місце займає рефлексія, що дає змогу критично осмислювати культурні зміни та знаходити баланс між традицією й інновацією. Здатність освітніх інституцій підтримувати багатоманітність культурних ідентичностей, розвивати міжкультурний обмін і створювати інклюзивне середовище стає не лише педагогічним, а й філософським питанням, що визначає майбутній напрям розвитку глобальної освіти.

Аналізуючи питання культурної ідентичності іноземних студентів, варто звернути увагу на значущість міжнаціонального спілкування як чинника соціальної адаптації та збереження власної ідентичності. Як зазначають дослідники, ефективним інструментом для подолання етнічної упередженості та формування міжкультурного порозуміння є діалог, що сприяє усвідомленню цінності культурного обміну та взаємодії [8]. Університетське середовище, особливо у медичних закладах вищої освіти, де студенти часто працюють у мультикультурних командах, стає простором не лише для професійного зростання, а й для виховання міжкультурної компетентності. Освітні практики, побудовані на принципах діалогу, дозволяють зменшити міжетнічну напругу, уникати дискримінації та формувати толерантні соціальні взаємодії.

Розроблена К. Полянською та Н. Хамською методика формування культури міжнаціонального спілкування, яка включає адаптаційний, мотиваційний та поведінково-професійний етапи, відображає багаторівневий характер процесу соціалізації іноземних студентів [8]. Адаптаційний етап зосереджений на створенні комунікативного середовища, що передбачає заглиблення в культуру країни перебування, розвиток мовних компетенцій та знайомство з соціальними нормами. Наступний мотиваційний етап спрямований на закріплення досягнутого та перехід до активної участі у міжкультурних процесах. Особливе значення на цьому рівні має розуміння спільних цінностей, що сприяє встановленню довіри та взаємоповаги між представниками різних національностей.

З огляду на цей підхід, можна зробити висновок, що культура міжнаціонального спілкування є важливим елементом формування культурної ідентичності іноземних студентів. Освітній діалог виконує подвійну функцію: з одного боку, він сприяє інтеграції студентів у нове соціокультурне середовище, а з іншого – допомагає їм зберігати власні культурні традиції, уникаючи асиміляційного тиску [8]. Важливим залишається питання балансу

між адаптацією та збереженням культурної самобутності, що потребує подальшого філософського осмислення в контексті глобалізованої освіти.

У контексті формування культурної ідентичності іноземних студентів важливу роль відіграють педагогічні технології адаптації до середовища міжкультурного спілкування. Як зазначають дослідники, «міжкультурне спілкування у вищій освіті є складним процесом, що передбачає як розвиток соціокультурної компетентності, так і подолання комунікативних бар'єрів» [7, с. 1421]. Ці бар'єри можуть стосуватися не лише мовних труднощів, а й культурних відмінностей та соціальних упереджень, що впливають на ефективність академічної та позаакадемічної взаємодії студентів. Враховуючи зростаючу мобільність студентів, заклади вищої освіти повинні впроваджувати методики, які сприяють гармонійному поєднанню інтеграції та збереження культурної ідентичності.

Одним із ключових викликів у цьому процесі є потреба у створенні сприятливого комунікативного середовища, яке б сприяло ефективному міжкультурному діалогу. Як зазначається у дослідженні, серед основних викликів адаптації іноземних студентів виділяються «мовні бар'єри, культурні відмінності та упередження, що можуть впливати на ефективність взаємодії» [7, с. 1421]. Ці фактори можуть спричиняти почуття відчуженості, зниження академічної мотивації та навіть соціальну ізоляцію. Саме тому адаптаційні програми у закладах вищої освіти мають бути спрямовані не лише на навчання мови, а й на формування міжкультурної компетентності, що передбачає розуміння культурних кодів, прийняття різноманітності та розвиток навичок емпатійного слухання.

Таким чином, ефективна адаптація іноземних студентів потребує комплексного підходу, що поєднує когнітивний, комунікативний та соціокультурний аспекти. Педагогічні технології, які базуються на принципах відкритості та взаємоповаги, сприяють не лише інтеграції студентів у нове середовище, а й збереженню їхньої культурної самобутності. З огляду на це, стратегічною метою освітніх інституцій має бути не просто включення іноземних студентів у навчальний процес, а створення такого академічного простору, де міжкультурний обмін розглядається як цінність, що збагачує всі сторони взаємодії.

Європейський досвід міжкультурної комунікації в освіті є важливим орієнтиром для розбудови ефективної системи підтримки культурної ідентичності іноземних студентів. Як зазначає О. М. Ігнатова, міжкультурний діалог у країнах Європи розглядається не лише як педагогічна стратегія, а й як важливий суспільний механізм, що сприяє формуванню толерантного середовища в академічній спільноті [4]. У багатьох європей-

ських країнах міжкультурна комунікація інтегрована в освітні програми як окремий напрям підготовки, що допомагає студентам не лише оволодівати знаннями, а й розвивати навички міжособистісної взаємодії в багатонаціональному середовищі. Це особливо актуально для іноземних студентів, які стикаються з викликами адаптації та потребують соціальної підтримки для збереження власної ідентичності, не відчуючи асиміляційного тиску.

С. Шехавцова наголошує, що міжкультурна комунікація в освіті є важливим чинником демократичного розвитку суспільства, оскільки вона сприяє інтеграції представників різних культур та усуненню соціальних бар'єрів [11]. Освітній процес у такому контексті виконує подвійну функцію: по-перше, він забезпечує академічний та професійний розвиток студентів, а по-друге, слугує платформою для формування їхньої громадянської ідентичності в демократичному суспільстві. Зокрема, важливим є підхід до навчання, який враховує специфіку сприйняття культурних кодів різними групами студентів, що дозволяє нівелювати конфліктогенність і посилювати соціальну згуртованість. Саме демократичні принципи освітнього процесу дають змогу створити умови, за яких іноземні студенти відчують себе не лише частиною академічного середовища, а й повноправними учасниками суспільного життя країни перебування.

Особливе значення для іноземних студентів має володіння мовою країни навчання, що є основою для ефективної комунікації та самовираження в новому середовищі. Як зазначають Т. О. Леценко та О. М. Шевченко, процес навчання української мови як іноземної у закладах вищої медичної освіти має міжкультурний характер, оскільки передбачає не лише мовну адаптацію, а й формування розуміння соціокультурного контексту [6]. Опанування мови дозволяє іноземним студентам активніше взаємодіяти з місцевою спільнотою, розширювати свої можливості для міжкультурного обміну та зберігати культурну самобутність шляхом взаємодії на рівних умовах. Водночас, методики викладання мови повинні враховувати різні культурні традиції студентів, адже саме через мову відбувається передача не лише інформації, а й глибших ціннісних смислів, що є основою для гармонійної інтеграції іноземних студентів у новий освітній простір.

У процесі адаптації іноземних студентів до нового освітнього середовища ключову роль відіграє не лише міжкультурне спілкування, а й оволодіння мовою країни навчання. Як зазначає Н. К. Солошенко-Задніпровська, «у процесі вивчення іноземної мови здобувачі мають не тільки вивчати лексико-граматичну систему мови, але й ознайомлюватися з іншими культу-

рами, пізнавати лінгвокраїнознавчі й соціокультурні особливості, специфіку мовної поведінки, картину світу країни, мова якої вивчається для найбільш якісного адаптування та інтеграції до іншомовної культурної площини та ефективного досягнення цілей комунікативного акту» [10, с. 135]. Це означає, що мовна компетентність є не лише інструментом комунікації, а й механізмом занурення у новий культурний контекст, що сприяє збереженню культурної ідентичності через взаємозбагачення традицій.

Освоєння іншомовного середовища вимагає від студентів не лише знання мовних норм, а й розуміння культурних кодів, що визначають правила соціальної взаємодії. Наприклад, у різних культурах можуть існувати відмінності у стилі мовлення, манерах спілкування та невербальній комунікації, що може створювати певні бар'єри в адаптаційному процесі. Саме тому освітні заклади повинні розробляти навчальні програми, які враховують не лише мовні аспекти, а й культурні особливості студентів, допомагаючи їм інтегруватися у нове середовище без втрати власної ідентичності.

Важливо також відзначити, що міжкультурне навчання мови сприяє не лише інтеграції іноземних студентів, а й взаємозбагаченню всіх учасників освітнього процесу. Взаємодія з носіями різних культур дозволяє розширити світогляд, формувати толерантність та глибше усвідомлювати культурне розмаїття. У цьому контексті роль викладача полягає не лише у передачі мовних знань, а й у створенні умов для міжкультурного діалогу, що сприяє формуванню глобальної компетентності студентів. Такий підхід дозволяє будувати систему освіти, в якій мовна підготовка стає важливим інструментом для підтримки культурної ідентичності та розвитку міжкультурної компетентності.

Висновки. Формування культурної ідентичності іноземних студентів у сучасному глобалізованому світі є складним і багатогранним процесом, що перебуває під впливом освітніх практик, соціокультурних умов і особистісних рефлексій. Заклади вищої освіти виконують не лише функцію передавання знань, а й стають простором для міжкультурної взаємодії, яка впливає на самовизначення особистості. Освіта, побудована на принципах відкритого діалогу та взаємоповаги, здатна підтримувати культурне розмаїття, сприяючи інтеграції студентів у нові середовища без загрози їхній самотності. Водночас постає питання: чи завжди освітні системи враховують необхідність збереження унікальності культурних традицій студентів, чи часто вони, навпаки, сприяють уніфікації та адаптації до домінуючих моделей?

Проблема міжкультурної комунікації в освіті тісно пов'язана з концепцією ідентичності як динамічного конструкту, що формується у взає-

модії з іншими культурами. Освоєння нових соціальних норм, традицій та мовних кодів не лише впливає на процес адаптації, а й змінює самосприйняття особистості. Чи можна говорити про сталість культурної ідентичності у світі, де взаємодія між культурами є невід'ємною частиною освітнього процесу? Наскільки освіта має бути спрямована на інтеграцію студентів у нове середовище, і де проходить межа між інтеграцією та культурною асиміляцією?

Важливу роль у цьому процесі відіграють освітні технології, зокрема ті, що сприяють міжкультурному діалогу та рефлексії над власною ідентичністю. Викладання мови, розробка програм академічної мобільності, включення курсів з міжкультурної комунікації – усе це може допомогти студентам не лише пристосуватися до нових реалій, а й глибше усвідомити власні культурні корені. Проте чи здатні освітні системи ефективно підтримувати міжкультурну компетентність студентів у контексті масової міграції та глобальних криз? Чи не стає міжкультурна освіта інструментом, який, навпаки, розмиває відмінності між культурами, сприяючи формуванню універсальної, але позбавленої глибини ідентичності?

Зрештою, постає фундаментальне філософське питання: чи може освіта слугувати не лише інструментом для професійної підготовки, а й засобом збереження культурного різноманіття в умовах глобалізації? Вищі навчальні заклади мають можливість не лише створювати умови для академічного зростання, а й розвивати культуру поваги до різних традицій, підтримуючи баланс між відкритістю до нового та збереженням національних особливостей. Відповіді на ці питання визначатимуть майбутнє освіти як простору, де культурна ідентичність може не лише зберігатися, а й еволюціонувати в умовах взаємодії з іншими традиціями.

Література

1. Бауман З. *Плинні часи. Життя в добу непевності*. К.: Критика, 2013. 176 с.
2. Бойко А. І., Бойко А. О. Система цінностей як фундамент культурної ідентичності в сучасному суспільстві: огляд основних проблем. *Культурологічний альманах*, 2024, (4), С. 166–177. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.4.19>
3. *Глобалізація і культурна ідентичність: український вимір*. Монографія. Відп. ред. О. Білий, К.: Наукова думка, 2018. 279 с.
4. Ігнатова О. М. Європейський досвід міжкультурної комунікації в освіті і культурі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2023. № 68. С. 60–67.
5. Колосок Т. С. Культурна ідентичність як сприйняття чужого. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2008. С. 33–38.

6. Лещенко Т. О., Шевченко О. М. Міжкультурна комунікація в навчанні української мови як іноземної здобувачів закладу вищої медичної освіти. 2022. URL: <https://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e5528ded-9501-4f01-bd3e-d07e949a30a5/content>

7. Неїжпапа Л., Мен'ї Я. Педагогічні технології адаптації студентів до середовища міжкультурного спілкування у закладі вищої освіти. *Вісник науки та освіти*. 2024. 11 (29). С. 1411–1423.

8. Полянська К., Хамська Н. Формування культури міжнародного спілкування в іноземних студентів медичних закладів вищої освіти на основі діалогу. *Вісник науки та освіти*, 2024, 9 (27), С. 1000–1012. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-9\(27\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-9(27))

9. *Проблема людини в українських реаліях: есенційні та екзистенційні виміри*. Монографія. К.: Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2020. 268 с.

10. Солошенко-Задніпровська Н. К. Міжкультурна комунікація як складник формування іншомовної компетенції. *На перетині культур: сучасні тенденції в міжнародній комунікації*: тези доповідей Міжнародної науково-практичної дистантної конференції. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 131–136.

11. Шехавцова С. Міжкультурна комунікація в освіті як імператив демократичного розвитку суспільства. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2022. № 2(17). С. 174–184.

Анотація

Бойко А. І. Культурна ідентичність іноземних студентів у контексті «плинної» сучасності. – Стаття.

У статті здійснено філософське осмислення формування культурної ідентичності іноземних студентів у контексті глобалізації освіти. Здійснено філософське осмислення концепції «плинної» сучасності З. Баумана, в якій культурна ідентичність набуває динамічного характеру та змінюється залежно від соціального оточення. Визначено ризики, пов'язані з фрагментацією ідентичності під впливом глобалізаційних процесів, зокрема загрозу уніфікації культурного досвіду та розмиття традиційних цінностей. Розглянуто проблему безпеки у контексті освітнього середовища, наголошено на необхідності формування умов для психологічного комфорту студентів, що сприяє їхній академічній та соціальній адаптації. Проаналізовано вплив міжкультурної комунікації, мовної адаптації та соціальних взаємодій на процес збереження й трансформації ідентичності в академічному середовищі. Досліджено ключові виклики, з якими стикаються іноземні студенти під час інтеграції в нові освітні простори, зокрема мовні бар'єри, культурні відмінності, соціальні стереотипи та адаптаційний стрес. Визначено роль закладів вищої освіти у створенні сприятливих умов для гармонійного поєднання інтеграційних процесів із підтримкою національної самобутності студентів. Розглянуто концепцію міжкультурної комунікації як важливого механізму підтримки ідентичності, що дозволяє зберігати культурну самобутність, водночас інтегруючись у глобальне освітнє середовище.

Проаналізовано педагогічні технології адаптації, які базуються на принципах міжкультурного діалогу, розвитку соціокультурної компетентності та формуванні рефлексивного ставлення до власної ідентичності. Окреслено роль мовної освіти у процесі інтеграції, підкреслено значення лінгвокраїнознавчого підходу як засобу формування глибшого розуміння культурних кодів приймаючої спільноти. Запропоновано філософсько-освітній підхід до підтримки культурної ідентичності, що передбачає інтеграцію міжкультурного діалогу, розвиток критичного мислення та створення інклюзивного освітнього простору. Окреслено перспективи подальших досліджень, зокрема аналіз механізмів підтримки міжкультурної компетентності у процесі академічної мобільності, методологічні підходи до викладання мови як чинника соціокультурної адаптації та можливості збереження національної ідентичності в умовах освітньої глобалізації.

Ключові слова: культурна ідентичність, іноземні студенти, глобалізація освіти, міжкультурна комунікація, мовна адаптація, соціокультурна компетентність, академічна мобільність, міжкультурний діалог, освітня інтеграція, плинна сучасність.

Summary

Boiko A. I. Cultural identity of foreign students in the context of "fluid" modernity. – Article.

The article provides a philosophical understanding of the formation of the cultural identity of international students in the context of the globalization of education. The philosophical understanding of the concept of "fluid" modernity by Z. Bauman is carried out in which cultural identity acquires a dynamic character and changes depending on the social environment. The risks associated with the fragmentation of identity under the influence of globalization processes are identified, particularly the threat of unification of cultural experience and blurring of traditional values. The problem of security in the context of the educational environment is considered, and the need to create conditions for the psychological comfort of students, which contributes to their academic and social adaptation, is emphasized. The influence of intercultural communication, language adaptation, and social interactions on preserving and transforming identity in the academic environment is analyzed. The key challenges international students face during integration into new educational spaces are investigated, particularly language barriers, cultural differences, social stereotypes, and adaptation stress. The role of higher education institutions in creating favorable conditions for a harmonious combination of integration processes with the support of students' national identity is determined. Intercultural communication is considered an important mechanism for supporting identity, which allows preserving cultural identity while integrating into the global educational environment. Pedagogical adaptation technologies are analyzed based on the principles of intercultural dialogue, the development of sociocultural competence, and the formation of a reflective attitude towards one's identity. The role of language education in the integration process is outlined, and the importance of the linguistic-regional approach as a means of forming a deeper understanding of the cultural codes

of the host community is emphasized. A philosophical and educational approach to supporting cultural identity is proposed, which involves the integration of intercultural dialogue, developing critical thinking, and creating an inclusive educational space. Prospects for further research are outlined, in particular, the analysis of mechanisms for supporting intercultural competence in academic mobility, methodological approaches to

language teaching as a factor of sociocultural adaptation, and the possibility of preserving national identity in educational globalization.

Key words: cultural identity, international students, globalization of education, intercultural communication, language adaptation, sociocultural competence, academic mobility, intercultural dialogue, educational integration, fluid modernity.